

Zápis z jednání PS pro speciální dokumenty – sekce hudebniny a zvukové záznamy dne 7. 6. 2016

Předmětem jednání sekce pracovní skupiny pro hudebniny a zvukové záznamy (zdroje s hudebním obsahem) bylo projednání/schválení dalších národních interpretací RDA, rozšíření doporučené úrovně popisu pro zvukové záznamy a projednání/schválení nové skupiny Konspektu pro populární hudbu.

1) Zahájení

V úvodní části byli členové skupiny seznámeni se základními zdroji RDA používanými při katalogizaci zvukových záznamů a hudebnin.

Výchozím materiálem pro všechny druhy dokumentů jsou průběžně aktualizovaná **Pravidla RDA** <http://access.rdatoolkit.org/> (licencovaný zdroj).

Při popisu hudebnin a zvukových záznamů s hudebním obsahem se používá příručka **MLA BP** (Music Library Association Best Practices for Music Cataloging using RDA and MARC 21), poslední aktualizace únor 2015 je volně dostupná na http://bcc.musiclibraryassoc.org/BCC-Historical/BCC2015/RDA_Best_Practices_for_Music_Cataloging_v1.1-150217.pdf.

K této příručce náleží dodatky obsahující úplné příklady bibliografických záznamů **Supplements to Best Practices for Music Cataloging** s častější aktualizací – poslední aktualizace z dubna 2016 je volně dostupná na http://bcc.musiclibraryassoc.org/BCC-Historical/BCC2015/Suppl_RDA_Best_Practices_Music_Cataloging_v1.1-150115.pdf

2) Jméno nakladatele – logo uvedené kdekoli na popisovaném zdroji

Podle RDA se jméno nakladatele přebírá z celého zdroje, primárně ovšem ze stejného pramene jako hlavní název. Podle **MLA BP** se u zvukových záznamů považuje za jméno nakladatele **logo** (obchodní jméno/značka, "label" nakladatelské společnosti). Preferovaným pramenem popisu u zvukových záznamů je disk, ale často bývá logo uvedeno až na dalším prameni popisu, většinou na zadní straně pouzdra. Po ročních zkušenostech s RDA při popisu zvukových záznamů bylo dne 7. 6. 2016 na jednání Pracovní skupiny doporučeno jméno nakladatele přebírat z **loga** bez ohledu na to, zda je logo uvedeno na popisovaném zdroji na preferovaném prameni popisu či nikoli.

Proběhla diskuze:

- Akceptovat grafické logo u známých hudebních nakladatelských společností (příklad „W“ společnosti Warner Music)? Bylo rozhodnuto grafické logo za jméno nakladatele nepovažovat.
- Kdo je nakladatelem, pokud je na popisovaném zdroji uvedeno více než jedno logo? Bylo rozhodnuto v případě Radioservis versus Český rozhlas zapisovat jako nakladatele Radioservis (= hudební nakladatelství Českého rozhlasu).
- Pokud je uvedeno na pouzdře více než jedno logo, doporučuje se zapsat logo společnosti, která je uvedena na disku u fonogramu a/nebo copyrightu.
- Pokud logo na zdroji chybí a informace o nakladateli je uvedena jako fráze, např. „Vydal Supraphon a.s.“, zapíše se do pole 264 1 \$bSupraphon a.s.
- Pokud údaj o nakladateli není na zdroji uveden ani jako logo, ani jako fráze, odvozuje se nakladatel z údajů o distributorovi a jako takový se uvede v poli 264 1\$b do **hranatých závorek**. Pokud chybí na popisovaném zdroji i údaj o distributorovi, odvodí se jméno nakladatele od jména společnosti, která je na disku uvedena vedle

fonogramu a/nebo copyrightu, a v poli 264 1 \$b se uvede jako odvozený údaj do **hranatých závorek** (majitel fonogramu nebo copyrightu nemusí být nakladatelem). V případě společnosti Warner (grafické logo) se tedy zapíše do pole 264 1 \$b [Warner Music Czech Republic, a Warner Music Group Company].

Pracovní skupina odsouhlasila pro zvukové záznamy národní interpretaci: pokud je logo uvedeno kdekoli na popisovaném zdroji, bude se jméno nakladatele přebírat z **loga**. Jméno nakladatele odvozené z loga má přednost před podobou jména společnosti, která bývá uvedena na disku vedle fonogramu a/nebo copyrightu. Má přednost i před informací o nakladateli uvedenou jako fráze.

3) Datum vydání, datum fonogramu, datum nahrávky

Podle MLA BP se při popisu zvukových záznamů **vždy** do nakladatelských údajů zapisuje **datum fonogramu** v poli **264 4** v podpoli **\$c** (v AACR2R se datum fonogramu uvádělo jako datum vydání v poli 260\$c). Pokud není ve zdroji uvedeno datum nahrávky odlišné od data vydání, zapisuje se rok fonogramu i do pole 008/11-14. Minimální záznam RDA/MARC 21 pro speciální monografické zdroje schválený v prosinci 2014 má jako povinný údaj v poli 008 pouze datum 1, pozice 07-10 (dřívější Minimální záznam AACR2R/MARC 21 pro zvukové záznamy měl v poli 008 jako povinný údaj i datum 2, pozice 11-14). Na základě MLA BP bylo dne 7. 6. 2016 na jednání Pracovní skupiny navrženo **rozšířit Doporučený záznam RDA/MARC 21 pro zvukové záznamy o datum 2 v poli 008/11-14.**

Zdůvodnění:

- Podle MLA BP se má zapisovat datum fonogramu v poli **264 4 \$c** i tehdy, je-li uvedeno datum vydání.
- Není-li uvedeno datum vydání, odvozuje se od **nejnovějšího** data fonogramu/copyrightu, které se vztahuje k popisovanému zdroji jako celku.
- Nezaměňovat datum fonogramu a datum nahrávky, neodvozovat datum nahrávky z data fonogramu. Pozor na kód pro typ data vydání na pozici 008/06: je-li jako druhé datum uvedeno datum fonogramu, je hodnota kódu „t“.
- Pokud je na popisovaném zdroji uvedeno **datum nahrávky**, zapisuje se do pole **518**. **Liší-li se datum nahrávky v poli 518 od data vydání v poli 264 1\$c, zapisuje se datum nahrávky do pole 008** (datum 2, pozice 11-14). Pozor na kód pro typ data vydání na pozici 008/06: je-li jako druhé datum uvedeno datum nahrávky, je hodnota kódu „p“. V případě, že je na zdroji uvedeno několik nahrávek pořízených v různých letech, zapisuje se jako datum 2 v poli 008 **nejstarší** datum nahrávky. Pro zápis v poli 008 má **datum nahrávky přednost před datem fonogramu.**
- Pokud je na zdroji jasně uvedena funkce nakladatele a fonogram vlastní jiná společnost, doporučuje se zapsat majitele fonogramu do poznámky.

Příklad:

Údaje na disku: logo „ÓČKO“ a „Supraphon“, ©2015 STANICE O, A.S.

Vydal SUPRAPHON a.s. 2015

008/06-14 → t20152015

264 1 \$aPraha :\$bSupraphon,\$c2015

264 4 \$c©2015

500 \$aFonogram Stanice O, a.s.

- Pokud se datum vydání odvozuje od data copyrightu, protože je novější než datum fonogramu, může se v poli 264 4 zapsat vedle data fonogramu i datum copyrightu (datum fonogramu se uvádí vždy) a to do opakovatelného podpole \$c, data se oddělují čárkou.

Příklad:

Údaje na disku: © Český rozhlas 1954 © Radioservis, a.s. 2015

Na zadní straně pouzdra: logo „Radioservis“ a „Český rozhlas“

V brožurce: Nahráno v roce 1954 v Praze

008/06-14 → p20151954

264 1 \$aPraha :\$bRadioservis,\$c[2015]

264 4 \$c©2015,\$c©1954

500 \$aFonogram Český rozhlas

518 \$aNahráno v roce 1954 v Praze

Pracovní skupina odsouhlasila podle instrukcí MLA BP rozšířit Doporučený záznam RDA/MARC 21 pro zvukové záznamy o **datum fonogramu**, které se zapisuje do pole **264 4 \$c** i tehdy, je-li uvedeno datum vydání.

Dále se doporučená úroveň popisu rozšiřuje o **datum 2 v poli 008/11-14**, kam se zapisuje buď datum fonogramu, nebo datum nahrávky. Jako datum 2 v poli 008 se přednostně zapisuje **datum nahrávky**, pokud je odlišné od data vydání. Pokud datum nahrávky není uvedeno nebo je stejné jako datum vydání a na popisovaném zdroji je uvedeno datum fonogramu, zapisuje se jako datum 2 v poli 008 **datum fonogramu**.

4) Poznámka o datu a místě zaznamenání díla – pole 518

V posledních dodatcích MARC 21 byla do pole 518 doplněna nová podpole:

d – datum zaznamenání (O)

o – další údaje (O)

p – místo zaznamenání (O)

Vzhledem k tomu, že datum nahrávky (pokud je odlišné od data vydání) má při zápisu do pole 008/11-14 přednost před datem fonogramu, bylo dne 7. 6. 2016 na jednání Pracovní skupiny navrženo **rozšířit Doporučený záznam RDA/MARC 21** pro zvukové záznamy o pole 518.

Výsledky diskuze:

- Poznámka může být uvedena jako celek v podpoli „a“ (= dosavadní způsob zápisu), nebo rozčleněna do jednotlivých podpolí umožňující selekční přístup k údajům zapsaným do specifických podpolí (strukturovaný způsob zápisu umožňuje využít uložené údaje v budoucnu i jiným způsobem – nové možnosti nástupce formátu MARC 21).
- Údaje se přebírají z celého popisovaného zdroje, překládají se do češtiny.
- Poznámka typu „Nahráno ve studiu XY“ bez uvedeného data a místa se nezapisuje.
- U **strukturovaného** zápisu do podpolí se vynechávají předložky, místo zaznamenání díla se zapisuje v 1. pádě.
- Pokud zvukový záznam obsahuje několik děl, která byla nahrána na různých místech a/nebo byla nahrána v různé době, zapisují se u **strukturovaného** zápisu do opakovatelných polí 518.

Příklady:

dosavadní způsob zápisu → 518 \$aNahráno v roce 1954 v Praze
strukturovaný zápis → 518 \$oNahráno\$d1954\$pPraha

dosavadní způsob zápisu pro různá data a/nebo místa nahrávky více děl:
518 \$aNahráno v Dvořákově síni Rudolfiny v Praze 14.-17. března 1976 a 27.
dubna 1983

strukturovaný zápis
518 \$3První dílo\$onahráno\$d14.-17. března 1976,\$pDvořákova síň Rudolfiny,
Praha
518 \$3Druhé dílo\$onahráno\$d27. dubna 1983,\$pDvořákova síň Rudolfiny, Praha

Pracovní skupina odsouhlasila rozšířit Doporučený záznam RDA/MARC 21 pro zvukové záznamy o pole 518. NK ČR bude používat zápis ve strukturované podobě do specifických podpolí, pro ostatní knihovny je způsob zápisu v poli 518 volitelný.

5) Autor/název v polích 7XX – rozpis všech děl

a) Více děl jednoho autora

Podle pravidla **RDA 6.14.2.8.4** v případě více děl **jednoho** autora by se každé dílo mělo rozepsat jako selekční autorizovaný údaj (pole 70012 autor/název).

Podle **alternativního** pravidla **RDA 6.14.2.8.4** lze namísto rozpisu všech děl použít konvenční skupinový unifikovaný název doplněný výrazem „Výběr“ (pole 240).

MLA BP akceptuje alternativní pravidlo – doporučuje použít konvenční skupinový unifikovaný název s doplňkem „Výběr“ a navíc rozepsat první nebo dominantní dílo v poli 70012. Kromě toho doporučuje rozepsat všechna jednotlivá díla obsažená ve zdroji, pokud se to považuje za užitečné pro jeho identifikaci nebo vyhledání.

Příklad z MLA BP:

100 1_	Haydn, Joseph, \$d 1732-1809, \$e composer.
240 10	Symphonies. \$k Selections
505 0_	No. 3 in G major -- No. 14 in A major -- No. 15 in D major -- No. 17 in F major -- No. 19 in D major -- No. 20 in C major -- No. 25 in C major -- No. 33 in C major -- No. 36 in E flat major -- No. 108 (Partita) in B flat major.
100 1_	Hindemith, Paul, \$d 1895-1963, \$e composer.
240 10	Sonatas. \$k Selections
505 0_	Oboe sonata -- Clarinet sonata -- English horn sonata -- Flute sonata.
700 12	\$i Container of (work): \$a Hindemith, Paul, \$d 1895-1963. \$t Sonatas, \$m oboe, piano.
700 12	\$i Container of (work): \$a Hindemith, Paul, \$d 1895-1963. \$t Sonatas, \$m clarinet, piano.
700 12	\$i Container of (work): \$a Hindemith, Paul, \$d 1895-1963. \$t Sonatas, \$m English horn, piano.
700 12	\$i Container of (work): \$a Hindemith, Paul, \$d 1895-1963. \$t Sonatas, \$m flute, piano.

Pracovní skupina odsouhlasila akceptovat alternativní pravidlo **6.14.2.8.4**, podle kterého lze použít konvenční skupinový unifikovaný název s doplňkem „Výběr“. Navíc lze rozepsat A/N pouze pro některá díla. Na rozdíl od MLA BP při rozpisu všech děl od jednoho autora v polích 70012 se nebude používat pole 240 pro skupinový UN.

Příklad z NKC:

1001	a Humík, Lukáš, d 1967- 7 jn20000401119 4 cmp
24510	a Compliments / c Lukáš Humík
5050	a Variations on the theme by Frank Zappa -- Serenade for strings "Constellations" -- Trigon, Concerto for violin and two orchestras -- Upside down variations on the Mozart's theme -- On the way from Litomyšl
70012	i Obsahuje (dílo): a Humík, Lukáš, d 1967- t Variace na téma Franka Zappy 7 aun2015893439
70012	i Obsahuje (dílo): a Humík, Lukáš, d 1967- t Konstelace 7 aun2015893444
70012	i Obsahuje (dílo): a Humík, Lukáš, d 1967- t Trigon 7 aun2015893454
70012	i Obsahuje (dílo): a Humík, Lukáš, d 1967- t Obrácené variace na Mozartovo téma 7 aun2007396927
70012	i Obsahuje (dílo): a Humík, Lukáš, d 1967- t Na cestě z Litomyše 7 aun2015893456

b) Více děl od různých autorů

Podle pravidla **RDA 6.27.1.4** v případě více děl **od různých autorů** by měl být pro každé dílo vytvořen selekční údaj.

Pravidlo **RDA 25** uvádí obecné návody a instrukce, jak zapisovat **vztahy** mezi díly (sem náležejí i díla s označením vztahu „Obsahuje:“ používaným při rozpisu jednotlivých děl obsažených v popisovaném zdroji).

Podle interpretace **MLA BP** se díla a autoři zapisují do **poznámky k obsahu (pole 505)**, pokud nejsou uvedeni na jiném místě bibliografického popisu (např. v poli 245 na zdroji bez společného názvu). V poznámce k obsahu není stanoven limit uváděných děl, jejich počet by ale neměl být v bibliografickém záznamu zatěžující a pro uživatele nepřehledný. Kromě toho **MLA BP** doporučuje rozepsat všechna díla/vyjádření obsažená ve zdroji v polích 70012, **pokud je to realizovatelné**. Je možno ale rozepsat pouze některá díla/vyjádření, dává se přednost těm, jejichž názvy jsou výrazně uvedeny (prominently named) nebo která tvoří podstatnou část zdroje.

Pracovní skupina odsouhlasila akceptovat doporučení MLA BP pro zdroje obsahující více děl od různých autorů: není nutné vytvářet A/N pro všechna díla. Je možno v polích 70012 rozepsat pouze některá díla/vyjádření, dává se přednost těm, jejichž názvy jsou výrazně uvedeny nebo která tvoří podstatnou část zdroje.

Příklad:

24500	a Mahler contemporaries
50500	t Stabat mater for mixed choir and organ, op. 56 / r Josef Bohuslav Foerster -- t Schlege nicht die feuchten Augen nieder ; t Weinet um sie ; t Woll't er nur fragen / r Carl Goldmark - - t Zitronenfalter im April ; t Blumengruß / r Hugo Wolf -- t Hochzeitslied / r Arnold Schoenberg -- t Ruhe, meine Seele / r Richard Strauss -- t Beschwörung / r Pauline Viardot -- t Abendglöcklein / r Hans Rott -- t König in Thule ; t Es war ein alter König ; t Liebesklage ; t Celebrität / r Alphons Diepenbrock -- t Lieder der Dämmerung für eine Singstimme und Klavier, op. 42 / r Josef Bohuslav Foerster -- t Junge Ehemann / r Bruno Walter
70012	i Obsahuje (dílo): a Foerster, Josef Bohuslav, d 1859-1951. t Stabat mater 7 aun2015883582

6) Upřesnění popisu, odpovědi na opakující se dotazy

Zápis interpretů do pole 245

Podle MLA BP, pravidlo 2.4.1.1 „... **účast interpretů populární hudby, jazzu** atd. se neomezuje na výkon, provedení nebo interpretaci, proto se údaj o interpretech zapisuje do údajů o odpovědnosti“.

U **populární hudby** se interpret často zapisuje do pole 245\$c, ať už se jedná o hlavního jednotlivého interpreta nebo hudební skupinu (neznamená to ale, že má hlavní autorskou odpovědnost a že se zapisuje do pole 100 nebo 110 – do hlavního záhlaví se interpret zapisuje pouze v případě, že je současně autorem hudby všech písní/skladeb z alba nebo se na hudbě ke všem skladbám podílí). U **vážné hudby** se do údajů o odpovědnosti zapisuje hudební skladatel; interpreti se zatím stále zapisují do pole 511.¹

Hlavní autorská odpovědnost u hudebních děl

Tvůrcem hudebního díla je vždy **autor hudby**. U vážné hudby to je hudební skladatel, který se zapisuje jednak do údajů o odpovědnosti v poli 245\$c a jednak jako osoba s hlavní autorskou odpovědností do pole 100. U populární hudby může mít hlavní autorskou odpovědnost individuální autor, pokud složil hudbu ke všem písním na albu (nebo se na hudbě ke všem písním podílí), nebo **hudební skupina** (v údajích na popisovaném zdroji musí být připsáno **autorství VŠECH písní z alba hudební skupině jako celku**).

Vztahy mezi dílem a osobou (kód voc – pěvec zrušen, zůstává pouze kód sng – zpěvák)

Vztahy mezi dílem a vyjádřením (pravidla RDA, Příloha J) – je potřeba přeložit uvedené výrazy. Z pléna byl vznesen požadavek na jednotný přístup k používání výrazů vyjadřujících vztahy v poli 700\$1 pro textové i speciální monografické zdroje.

7) Věcný popis - Konspekt, tematické, geografické a formální autority

M. Balíková (vedoucí Pracovní skupiny pro věcné zpracování, vedoucí Oddělení národních věcných autorit a věcného zpracování NK ČR) shrnula vývoj věcného popisu dokumentů s hudebním obsahem od počátku počítačové katalogizace a nastínila možnosti dalšího vývoje. V rámci tematických autorit bude potřeba řešit tzv. malé autority, ve kterých je obsazení hudební skladby součástí termínů a které byly zavedeny pro popis hudebnin s přihlédnutím k uživatelům NK ČR. Byla navržena možnost používat namísto tzv. malých autorit nové pole určené pro obsazení (pole 382), pro které by mohl být vytvořen speciální autoritní rejstřík. Použití malých autorit bude předmětem jednání PS pro věcný popis dne 24. 6. 2016.

8) Návrh rozšíření Konspektu o skupinu pro populární hudbu

Pracovní skupině byly předloženy k projednání tři varianty nové skupiny Konspektu:

- 1. varianta 78.011.26 – Populární hudba
- 2. varianta 78.011.26 – Populární hudba. Populární písně. Populární taneční hudba
- 3. varianta 78.011.26 – Populární hudba (kategorie)

¹ **Poslední aktualizace MLA BP obsahuje ZMĚNU pravidla 2.4.1.1** – podle RDA je doporučeno zapisovat interprety do údajů o odpovědnosti (pole 245\$c) za splnění určitých podmínek i u **vážné hudby**. Na podzim 2016 bude předloženo členům pracovní skupiny k rozhodnutí jako národní interpretace.

Hlasováním byl schválen návrh na zavedení nové skupiny Konspektu Populární hudba v podobě:

78.011.26 – Populární hudba. Populární písně. Populární taneční hudba
--

Zahrnuje vokální a instrumentální hudbu z oblasti nonartificiální hudby od počátku 20. století do současnosti. Patří sem taneční hudba, cíleně zábavná hudba a písně, jazz, rock, folk, „dechovka“. Nezahrnuje folklor. Pro jazzové, rockové... opery a muzikály použijte Konspekt 782

Průběh hlasování:

Z přítomných 24 členů hudební sekce PS byl návrh schválen 21 hlasy, tři členové se zdrželi hlasování. V následujícím korespondenčním hlasování souhlas vyjádřilo dalších 11 členů a tím bylo dosaženo potřebného souhlasu nadpoloviční většiny (32 z celkového počtu 41).

9) Předmětové heslo „populární hudba“

Jako podklady pro jednání PS byly členům rozeslány materiály o používaných i navrhovaných předmětových heslech v rámci populární hudby (nadřízená, podřízená, asociovaná hesla). Z časových důvodů bylo nutno tento bod programu odsunout k dalšímu projednání. Členové PS byli vyzváni vyjádřit se k rozeslaným materiálům pro předmětové heslo populární hudba korespondenčně do konce srpna na e-mail Hana.Borkova@nkp.cz.

10) Obsazení

Z časových důvodů bylo nutno tento bod programu též odsunout k dalšímu projednání. V Hudebním oddělení NK ČR probíhá analýza zahraničních bibliografických a autoritních záznamů vytvořených podle RDA, používajících již pro zápis obsazení pole 382. Po dalším jednání v rámci NK ČR nebude pravděpodobně pro obsazení vytvořen speciální autoritní rejstřík, ale katalogizátorům bude k dispozici slovník, ze kterého budou čerpat. V současné době se v Hudebním oddělení NK ČR na slovníku pracuje. Na základě získaných poznatků by měl být navržen způsob zápisu obsazení v záznamech pro hudební díla v poli 382 a po následném prodiskutování stanovena metodika zápisu obsazení v české katalogizační praxi.

[Doporučený záznam RDA/MARC 21 pro speciální monografické zdroje](#)